

Befolkningens utbildning

2004

UF0506

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Utbildning och forskning

A.2 Statistikområde

Befolkningens utbildning

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

A.4 Ansvarig

Myndighet/organisation: SCB

Kontaktperson: Peter Öberg

Telefon: 019-17 67 85

Telefax: 019-17 70 82

e-post: peter.oberg@scb.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: SCB, AM/UA

Kontaktperson: Peter Öberg

Telefon: 019-17 67 85

Telefax: 019-17 70 82

e-post: peter.oberg@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

SCB:s diarienummer för anmälan till DI: 1 Ad 60/84

DI:s diarienummer för beviljat tillstånd: 1637-84

A.9 EU-reglering

-

A.10 Syfte och historik

Statistiken över befolkningens utbildning bygger på individregistret Befolkningens utbildning - i dagligt tal kallat Utbildningsregistret (UREG).

Registrets första version avsåg förhållandena per 1985-12-31. Därefter genomförs årliga uppdateringar.

Till statistiken över befolkningens utbildning är också knutet vård och utveckling av Svensk utbildningsnomenklatur SUN (fr.o.m. årgång 2000 av Utbildningsregistret används den nya versionen av SUN – SUN 2000 – se nedan om viktiga förändringar).

A.11 Statistikanvändning

Användare av statistiken är bl. a. Utbildningsdepartementet, Skolverket, Högskoleverket, SCB:s prognosinstitut, CSN, arbetsmarknadens organisationer, länsstyrelser och kommuner.

Statistiken över befolkningens utbildning används som underlag för utbildningsplanering både på nationell och regional nivå - statistik över befolkningens utbildning i olika regioner behövs bl. a. för en effektiv fördelning av samhällets utbildningsresurser. Statistiken används också för internationella jämförelser och vid internationell rapportering. Årlig sambearbetning med SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS) ger information om utbildningssituationen inom olika delar av arbetsmarknaden. Utbildningsnivå är en viktig socioekonomisk variabel, därför används Utbildningsregistret även i många forskningsprojekt inom skilda områden, t.ex. arbetsmarknad, integration och medicin. Statistiken över befolkningens utbildning har dessutom ett stort allmäninformativt värde.

A.12 Uppläggning och genomförande

Uppgifter om genomgångna utbildningar rapporteras kontinuerligt till SCB från landets skolor och utbildningsanordnare, och läggs efter bearbetning in i Utbildningsregistret vid den årliga uppdateringen. Exempel på sådana uppgiftskällor är register över avgångna från grund- och gymnasieskola och Universitets- och högskoleregistret. Uppgifter från folk- och bostadsräkningar (FoB 70 och FoB 90) och administrativa register utanför SCB används också som uppgiftskällor. Uppgifter om utbildning utanför Sverige kommer i första hand från folk- och bostadsräkningar samt enkätundersökningar riktade till nyinvandrade utrikes födda. Fr.o.m. 1999 genomförs en sådan enkät årligen.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

I nuläget undersöks möjligheterna att förbättra täckningen för genomgången utbildning i andra länder än Sverige.

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

Statistiken över Befolkningens utbildning beskriver utbildningsnivån i riket. Eftersom statistiken är totalräknad kan den redovisas på detaljerad regional nivå. Statistiken bygger på registret Befolkningens utbildning (Utbildningsregistret) som har förts sedan 1985 och som därefter uppdateras årligen. Före 1985 togs detaljerad utbildningsstatistik fram över utbildningsnivå i samband med folk- och bostadsräkningarna 1930 respektive 1970.

Uppgifter om befolkningens utbildningsnivå finns inlagda i Sveriges Statistiska Databaser, som är tillgängliga via Internet (<http://www.scb.se>).

Regionala tabeller på läns-, kommun-, och kommundelnivå kan beställas i särskild ordning (http://www.scb.se/templates/Standard_76710.asp)

Specialbearbetningar av olika slag genomförs dessutom på uppdrag av olika

användare.

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Utbildningsregistret innehåller uppgift om högsta utbildning för Sveriges befolkning vid varje årsskifte. Statistiken redovisas efter utbildningsnivå, utbildningsinriktning, kön, ålder, län, kommun, födelseland mm. Eftersom statistiken är totalräknad kan redovisning ske för små redovisningsgrupper, t.ex. för kommuner eller kommundelar.

1.1.1 Objekt och population

Populationen utgörs av i Sverige folkbokförda personer i åldrarna 16–74 år per respektive årsskifte enligt RTB (Registret över totalbefolkningen). Objekt är således individer i Sveriges befolkning.

1.1.2 Variabler

Variabler som hämtas från Registret över totalbefolkningen är bl. a:

- Kön
- Ålder
- Boendelän / kommun / församling / fastighet
- Födelselän (födelseland för utrikes födda)
- Födelseland
- Senaste invandringsår

Uppgifter om utbildning har hämtats från följande register/källor:

- Folk- och bostadsräkningen 1970
- Folk- och bostadsräkningen 1990
- Avgångna från grundskolan
- Avgångna från gymnasieskolan
- Högskoleregistret – examinerade, forskarexaminerade, poäng utan examen
- Högskoleverket – bedömd utländsk utbildning (fr.o.m. årgång 2000)
- KOMVUX-databas – komvux-poäng fr.o.m. 1988 (fr.o.m. årgång 2000)
- EXTAS (examinerade från vissa eftergymnasiala utbildningar som ej ingår i annan statistik)
- Grundvux, SFI (Svenska för invandrare)
- Socialstyrelsen – hälso- och sjukvårdspersonal (fr.o.m. årgång 2000)
- Jordbruksverket – legitimerade veterinärer
- AMS, arbetsmarknadsutbildning (fr.o.m. årgång 1999)
- Enkät till utrikes födda (årligen fr.o.m. årgång 1999)
- CSN
- AMS, arbetssökanderegister
- Försvarshögskolans studieadministrativa register (fr.o.m. årgång 2002)
- Försvarsmaktens personalregister (till årgång 2002)
- Folkhögskolan – erhållen grundläggande behörighet till högskolestudier (fr.o.m. årgång 2002)

Variabler som hämtas från dessa källregister:

- Utbildning (kodar till SUN 2000)
- Utbildningsår (om möjligt)
- Utbildningsort (om möjligt)

Härledda variabler:

- Högsta utbildning. För varje person bestäms en högsta utbildning utifrån SUN 2000-koden.

1.1.3 Statistiska mått

Utbildningsförhållanden beskrivs med antal individer i respektive redovisningsgrupp och andelen individer i procent av det totala antalet i redovisningsgruppen.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Resultatet redovisas efter olika gruppindelningar och kombinationer av dessa. Viktiga redovisningsgrupper bildas med följande variabler:

- Utbildningsnivå
- Utbildningsinriktning
- Kön
- Ålder
- Län/kommun
- Födelse land

1.1.5 Referenstider

Fr.o.m. årgång 1992 har referenstidpunkten ändrats. Därefter följande årgångar avser avklarade utbildningar under vårterminen före aktuellt årsskifte och har RTB-aktualitet avseende årsskiftet (exempel: årgång 2004 av Utbildningsregistret avser den folkbokförda befolkningen årsskiftet 2004/2005 och avklarad utbildning t.o.m. vårterminen 2004).

I tidigare årgångar inväntades de relativt få personer, företrädesvis inom högskolan (ca 10 000), som examinerades på höstterminen. Detta försenade dock registrets färdigställande med ca ett år.

1.2 Fullständighet

Främst saknas uppgift om utrikes föddas utländska utbildning. Även flertalet folkhögskoleutbildningar på gymnasial nivå under perioden 1990-2000 saknas. Personalutbildning, kortare kurser av hobbykaraktär och annan icke-formell utbildning, som exempelvis lärlingsutbildningar, ingår inte i Utbildningsregistret.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Variabelvärdena i statistiken över befolkningens utbildning baseras på en mängd olika statistikkällor och den totala kvaliteten är en funktion av dessa statistikkällors kvalitet.

2.2 Osäkerhetskällor

Utbildningsregistret baseras på flera olika register. Begrepp som täckningsbrister, bortfall, mätfel o.s.v. blir komplicerade.

2.2.1 Urval

Utbildningsregistret är totalräknad statistik och är därmed inte behäftad med urvalsosäkerhet.

2.2.2 Ramtäckning

I RTB förekommer en viss övertäckning av utrikes födda personer. Övertäckningen består i att personer som flyttat från Sverige av olika skäl inte

anmält detta till folkbokföringsmyndigheterna. Studier om övertäckningen i RTB tyder på att den ligger mellan 3 och 10 procent.

2.2.3 Mätning

Eventuella mätfel är huvudsakligen relaterade till felklassificering av de härledda variablerna.

2.2.4 Svartsbortfall

I årgång 2004 saknar 1,7 procent av personerna i registret uppgift om utbildning. Vissa utbildningar, t.ex. folkhögskoleutbildning på gymnasial nivå under perioden 1990-2000 och personalutbildningar har inte rapporteras till Utbildningsregistret.

Utländska utbildningar:

Folk- och bostadsräkningen 1990 antas ha fångat upp stor del av utländska utbildningar t.o.m. 1990.

Under 1995 genomfördes en enkät till utrikes födda personer, som saknade uppgift om utbildning i Utbildningsregistret, i syfte att komplettera FoB90.

Under 1999 genomfördes en invandrarenkät i syfte att hämta in uppgifter om utbildning för i första hand dem som invandrat under åren 1995-1999.

Fr.o.m. 1999 genomförs årligen en enkät till nyinvandrade utrikes födda personer som saknar uppgift om utbildning i Utbildningsregistret.

Nya möjligheter att inhämta uppgifter om utrikes föddas utländska utbildningar undersöks.

2.2.5 Bearbetning

Uppgifterna om utbildning från källregistren kodas enligt Svensk utbildningsnomenklatur (SUN 2000). Därefter läggs alla utbildningar i Utbildningsregistrets ackumulerade s.k. **'bruttofil'**. Med hjälp av ett prioriteringsregler väljes därefter högsta utbildning för varje person i bruttofilen.

Aktuell population och vissa personvariabler hämtas från RTB och högsta utbildning matchas på från bruttofilen. Det är från denna **'personfil'** med varje persons för närvarande högsta utbildning de statistiska uppgifterna huvudsakligen hämtas.

2.2.6 Modellantaganden

Ej tillämpligt i denna statistikredovisning.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Statistiken redovisas utan numeriska säkerhetsmått.

En kvalitetsstudie av utbildningsregistret årgång **1990** har genomförts. Som kontrollmaterial utnyttjades ett evalveringsregister (det s.k. "sanna registret"), baserat på ett urval från Arbetskraftsundersökningarna (AKU) och skapat i samband med Folk- och bostadsräkningen (FoB) 1990. Observera att alla uppgifter i detta sanna register inte nödvändigtvis är korrekta.

I evalveringsstudien har jämförelser mellan utbildningsregistret och det s.k. sanna registret gjorts och avvikelser har skattats medelst kvotestimation. Några resultat:

- Andelen personer med förgymnasial utbildning som högsta utbildning var överskattat, medan antalet i övriga nivåer är underskattat. Avvikelsena minskar med stigande utbildningsnivå.

- Den största antalsmässiga underskattningen hade gjorts för nivå 5 (eftergymnasial utbildning kortare än tre år). Många av dem som enligt evalveringen tillhör denna nivå har istället redovisats under gymnasial utbildning (nivå 3 eller 4). Fr.o.m. årgång 1992 har dock uppgiftsinsamlingen förbättrats när det gäller avklarade poäng inom högskolan, och detta innebär att underskattningen på nivå 5 minskat avsevärt.
- En stor del av felklassificeringarna utgjordes av fall där utbildning på gymnasial nivå saknades. Bl.a. berodde detta på att dessa utbildningar inte rapporterats till SCB, t.ex. företagsinterna utbildningar.
- När det gäller utbildningsnivå var andelen rätt klassificerade i årgång 1990 83 procent (motsvarande andel FoB-90 var 80 procent). När det gäller utbildningens inriktning var andelen rätt klassificerade 86 procent. (Motsvarande andel FoB-90 var 84 procent). Andelen uppgift saknad var låg (1,9 procent) jämfört med FoB-90 (5 procent) i åldersgruppen 16-64 år.

Evalvering av Utbildningsregistret årgång **2002**:

Urvalet för denna evalvering är personer i åldern 16 till 74 år ur 3:e respektive 4:e kvartalet av Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF). Personerna i evalveringsurvalet matchades sedan mot Utbildningsregistret.

En slutrapport beräknas utkomma inom kort.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Årlig

3.2 Framställningstid

Senast 4 månader efter aktuellt årsskifte.

3.3 Punktlighet

Publicering i SSD sker enligt publiceringsplan (4 månader efter referenstidpunkten).

4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

SCB strävar hela tiden efter att öka Utbildningsregistrets kvalitet, t.ex. genom att nya källor kan användas. Detta gör att försiktighet måste iakttas vid studier av tidsserier :

VIKTIGA FÖRÄNDRINGAR SEDAN 1985 (i kronologisk ordning):

- Utbildningsdata från Folk- och bostadsräkningen (FoB) 1990 används vid uppdatering av Utbildningsregistret fr.o.m. årgång 1990 och har förbättrat registrets kvalitet avsevärt. Vi vill uppmana till försiktighet vid jämförelser mellan årgångarna 1985-1989 av registret och årgångar från 1990 och framåt, då de senare innehåller uppgifter om utbildning från FoB 90. (Versionerna 1990-12-31 och 1991-01-01 består av samma population, men den senare har uppdaterats med FoB 90-uppgifter).

Flera större omkodningar gjordes av exempelvis psykologer (37800 > 36341)

och receptarier (66300 > 65500, 66310 > 65500).

- Smärre förändring av befintliga SUN-koder har skett efter 1990. Se MIS Systematisk SUN 1996:1.

- Uppgifterna samlas sedan 1993 in läsårsvis, vilket innebär att en årgång av Utbildningsregistret innehåller uppgifter om avklarade utbildningar t.o.m. vårterminen före aktuellt årsskifte.

Ex: Årgång 2003 innehåller avklarade reguljära utbildningar t.o.m. vårterminen 2003.

- Uppgifter om avklarade minst 20 högskolepoäng, insamlade via LADOK, har sedan årgång 1992 använts som källa i Utbildningsregistret. Täckningen i denna insamling har alltsedan 1993 blivit bättre och bättre, så effekterna av denna nya källa har successivt blivit större. (Ca hälften av den ökning som skett för 'Kort eftergymnasial utbildning' under perioden 1993-98 kan förklaras av avklarade högskolepoäng utan examen.)

Fr.o.m. årgång 2000 ingår summerade högskolepoäng i registret (se nedan)

- Våren 1995 genomfördes en enkät till drygt 100 000 personer födda utomlands vilka saknade uppgift i Utbildningsregistret. Årgångarna fr.o.m. 1994 har uppdaterats med dessa uppgifter, vilket höjt registrets kvalitet ytterligare.

- Vid uppdateringen av årgång 1995 lades avgångna från grundskolans årskurs 9 från åren 1988-1995 in i Utbildningsregistrets bruttofil.

- Fr.o.m. årgång 1995 används administrativa uppgifter om utrikes föddas utbildningsbakgrund från Svenska för invandrare (SFI). Källan används p.g.a. kvalitetsbrister endast om uppgift om annan utbildning saknas, men är en av källorna för utrikes föddas utbildningsbakgrund.

- I årgång 1997 ingår utbildningsdata för arbetssökande från AMS s.k. HÄNDEL-databas åren 1994 och 1995 samt november 1996. Uppgiften inkluderas i Utbildningsregistret endast om annan utbildningsuppgift för personen saknas.

- I årgång 1997 ingår ett fåtal utbildningsdata från Statens Invandrarverk (SIV), STAMM-SYSTEMET åren 1995-1997 (uppgifter om personer som fått uppehållstillstånd). Uppgiften finns med endast om annan utbildningsuppgift för personen saknas.

Uppgifter om utbildning och utbildningslängd är ej obligatoriska i SIV:s STAMM-system. Detta medför att endast ett fåtal personer har uppgifter om sin utbildning.

- Fr.o.m. årgång 1997 ingår data om utbildningsbakgrund från CSN, VUXENSTUDIESTÖD. Uppgiften finns med endast om annan utbildningsuppgift för personen saknas.

- Fr.o.m. årgång 1997 finns utbildningsgrupper (SUNGrupper) inlagda i Utbildningsregistret.

- Fr.o.m. årgång 1998 ingår data från KY, Kvalificerad yrkesutbildning.

- Hösten 1999 genomfördes en enkät till drygt 60 000 utrikes födda personer

vilka saknade uppgift i Utbildningsregistret. Årgångarna fr.o.m. 1999 har uppdaterats med dessa uppgifter, vilket höjt registrets kvalitet ytterligare. Från och med 1999 är SCB:s enkät till utrikes födda, 'Utbildning i annat land än Sverige', årlig och omfattar personer i åldern 20-59 år som under året blivit folkbokförda.

•Från AMS register över arbetsmarknadsutbildningar hämtas fr.o.m. årgång 1999 av Utbildningsregistret utbildningskod och år då utbildningen avslutades. Uppgiften används för dem som har lägre nivå på övriga utbildningar i Utbildningsregistret. P.g.a. svårigheter att fastställa nivån på utbildningarna erhåller samtliga SUN2000-nivå 31 (gymnasial kortare än två år).

**•Kvalitetshöjning i Utbildningsregistret årgång 2000:
Till årgång 2000 genomgick Utbildningsregistret större kvalitetshöjande förändringar vilket leder till ett tidsseriebrott och gör att jämförelser med tidigare årgångar av registret måste göras med stor försiktighet:**

1) Svensk Utbildningsnomenklatur, SUN, anpassades genom nya SUN 2000 till den internationella nomenklaturen ISCED 97 (International Standard Classification of Education).

(På SCB:s webbplats finns en utförlig beskrivning av SUN 2000, samt en nyckel mellan gamla SUN och SUN 2000;

http://www.scb.se/templates/Standard_62591.asp)

2) Ett antal nya uppgiftskällor till Utbildningsregistret tillkom.

De nya källorna är:

'Summerade högskolepoäng fr.o.m. 1993 från Högskoleregistret'

'Summerade KOMVUX-poäng fr.o.m. 1988'

'Utländska utbildningar som bedömts av Högskoleverket'

'Socialstyrelsens register över hälso- och sjukvårdspersonal'

'Sökande till högskolan från Universitets- och Högskoleregistret'

'Grundmaterial från försök med samlade betygsdokument läsåret 98/99'

Mer information om kvalitetshöjningen finns på

http://www.scb.se/templates/Standard_24024.asp För en fördjupad studie av tidsseriebrottet med kvantitativa mått på förändringar hänvisas den intresserade läsaren till en särskild analys som genomförts

(http://www.scb.se/statistik/UF/UF0506/_dokument/MetodstudieslutverRev.pdf)

•Vid uppdateringen av årgång 2002 inhämtades uppgifter om militär utbildning från Försvarens personaladministrativa register (all militär personal anställd i april 2003).

•Ny uppgiftskälla fr.o.m. årgång 2002 är Försvarens högskolans studieadministrativa register (LADOK), med uppgifter om examinerade från Försvarens högskolans utbildningsprogram fr.o.m. 2000.

•Ny källa fr.o.m. årgång 2002 är uppgifter om personer som erhållit grundläggande behörighet till högskolestudier på folkhögskolan. Dessa får utbildningsnivån treårig gymnasial utbildning.

•Till årgång 2002 har uppgifter från AMS arbetssökanderegister använts.

- Nya uppgiftskällor fr.o.m. årgång 2003 är 1) Jordbruksverket register över legitimerade veterinärer 2) Naturvetenskapligt basår fr.o.m. 1995 från Högskoleregistret
- Fr.o.m. årgång 2003 sambearbetas uppgiftskällan Samlat betygsdokument i gymnasieskolan med uppgifter om komvux-studier.
- I data från Socialstyrelsen till årgång 2003 har revidering av SUN2000nivå-koden gjorts för vissa personer med äldre arbetsterapeututbildning och barnmorskeutbildning.
- Till årgång 2004 användes ny engångskälla; SCB-enkäten 'Arbetsmarknaden för högtbildade utrikes födda' (ansv. Sinisa Sauli, SCB, AM/UA). Ca 3 600 enkätsvar används som källa. Här kunde specificerade utbildningar som t.ex. civilingenjörer, läkare, tandläkare och sjuksköterskor kodalas.
- Till årgång 2004 användes en helt ny blankett till enkäten "Utbildning i annat land än Sverige" med mer specificerade frågor för att kunna selektera och koda civilingenjörer, läkare, tandläkare och sjuksköterskor.

Summan av båda ovannämnda förändringar i årgång 2004 innebar ett extra tillskott av civilingenjörer (+1000 st), läkare (+700 st), sjuksköterskor (+300 st), tandläkare (+100 st) i populationen utöver ordinarie examinationer.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Registret Befolkningens utbildning sambearbetas årligen med SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). Data finns tillgängliga bl.a. via SCB:s tabellpaket 'Regionala tabeller - Högskolestatistik' och 'AMPAK'.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistik över befolkningens utbildning läggs årligen in i SCB:s statistiska databaser. Dessa är gratis tillgängliga via Internet (<http://www.scb.se>).

Fr.o.m 1997 publiceras också uppgifter om befolkningens utbildning i Statistiska meddelanden (SM). Sådana SM beräknas utkomma vartannat år. SM innehåller analyserande text, diagram och tabeller.

Regional statistik om befolkningens utbildning finns tillgänglig via tabellpaketet 'Regionala tabeller - Högskolestatistik':

http://www.scb.se/templates/Standard_24714.asp

5.2 Presentation

Statistik från Utbildningsregistret publiceras också i statistiska översiktspublikationer, t.ex. Statistisk årsbok, Utbildningsstatistisk årsbok, Nordisk statistisk årsbok och Fickskolan.

Ett flertal artiklar med uppgifter från Utbildningsregistret har publicerats i SCB:s tidskrift Vålfärd.

5.3 Dokumentation

Information om Utbildningsregistret finns på SCB:s webbplats på Internet [http://\(www.scb.se\)](http://(www.scb.se)).

5.4 Tillgång till primärmaterial

SCB utför på beställning bearbetningar på primärmaterial. Tidigare årgångar av registret finns arkiverade på Riksarkivet. F.o.m. 1990 finns Utbildningsregister-variabler i SCB:s databas LISA/LOUISE.

5.5 Upplýsningstjänster

Upplýsningar om registret Befolkningens utbildning lämnas av Peter Öberg och Peter Hedberg, enheten för Utbildnings- och arbetsmarknadsstatistik.

Upplýsningar om 'Regionala tabeller - Högskolestatistik' lämnas av Mats Haglund, enheten för Högskolestatistik

SCB, 701 89 Örebro. Telefon 019-17 60 00.

E-mail: peter.oberg@scb.se, peter.hedberg@scb.se

2005-04-27